

TOLKIENS ARDÄ

– FRÅGESPALTEN, 17 JANUARI 2004 –

Nummer 2 2003

Lördagen den 17 januari

Välkommen till nummer X av Tolkiens Arda -- Frågespalten!

Denna onlinetidning ges ut varje lördag, nästa nummer utkommer den XX xxxxx. Vår hemsida finns på adressen <http://tolkiensarda.se>

Redaktionen:

Redaktör: **Johan Sandberg**
Redigerare: **Marcus Rönnegård**
Sekreterare: **Anna Andersson**
Illustratör: **Taurrohir**
Korrektur: **Carl Ehrenkrona**
Annonser: **Gustav Dahlander**

Expertpanelen:

Martin Anderson: Härskarringen, Bilbo
Björn Axén: Quenya
Gustav Dahlander: Midgårdas geografi
Björn Fromén: Midgårdas språk
Ola Hultin: Tolkiensällskap
Emil Johansson: Tolkningsbara frågor
Daniel Möller: Översättningar
Johan Sandberg: Silmarillion, Fantasy
Magnus Åberg: Dvärgar, dvärgiska
Robert Östberg: Filmerna, Internet

Kontaktinformation:

Ansvarig utgivare: johan@tolkiensarda.se
Redaktionen: anna@tolkiensarda.se
Fråga oss: svar@tolkiensarda.se
Annonser: gustav@tolkiensarda.se

Allt material är © Tolkiens Arda om annat inte anges. För icke beställt insänt material ansvaras ej.

Horn of Gondor © Taurrohir

Tolkiens Arda - Frågespalten

Denna internettidskrift ges ut av Tolkiens Arda – Sveriges största Tolkiensajt på nätet. Syftet är att sprida kunskap om JRR Tolkien och hans legendarium. Varje vecka svarar vår kunniga expertpanel på läsarnas frågor.

FRÅGA OM TOLKIEN!

Nog har väl du också en fråga om Tolkien och hans värld som du gått och grubblat på? Skicka genast in den till svar@tolkiensarda.se! Vi publicerar alla frågor i mån av tid och utrymme. Om din fråga inte kommer med, skicka in den igen! Frågor som är oss tillhanda måndag kommer som oftast med i lördagens nummer. Glöm inte att meddela din mejladress -- då får du genom en kort notis veta när din fråga lagts upp och slipper gå in på sidan och leta. Missa heller inte att adressera insändaren till rätt expert, det leder till att du får ett bättre svar.

REGISTER

För att det lättare ska gå att hitta sitt favoritämne är insändarna indelade i kategorier, baserade på vilket ämne de tydligast behandlar. Du kan lätt navigera bland materialet med hjälp av registret nedan.

- ▶ **Kommentarer**
- ▶ **Översättningar**
- ▶ **Filmerna**
- ▶ **Böcker och produkter**
- ▶ **Folk**
- ▶ **Personer**
- ▶ **Geografi och platser**
- ▶ **Maktens ringar**
- ▶ **Språk**
- ▶ **Handlingen i böckerna**

REDAKTÖREN HAR ORDET

Så var det dags för ännu ett nummer av Frågespalten – nu i ny skepnad. Detta är det första numret som ligger i en pdf-fil istället. Vi hoppas att ni kommer att uppskatta detta.

Nu kan ni som läser vår tidning spara ner den prydligt på er hårddisk, eller skriva ut den. Tolkiens Arda – Frågespalten har blivit mobil! Vad tycker ni om det nya formatet? Skicka ett mail till mig på johan@tolkiensarda.se och berätta!

Lite nytt från veckan som varit kommer nu. Vi har nu mer än 10 000 (tio tusen) inlägg i vårt discussionsforum, och detta har åstadkommit på mindre än 6 månader. Otroligt! **Anders Karlsson** (mer känd som den allsmäktige övermoderatoren **Aeglos**) och jag diskuterade forumet i början av december, och då räknade vi ut att det skulle kunna bli 5 000 inlägg i slutet av december. Så fel det blev! Dessutom är det inte omöjligt att vi, när ni läser detta, har fått vår 300:ade medlem i forumet. Inte illa.

Lanseringen av det nya utseende på vår webbplats har blivit en aning fördröjd. Anledningarna är flera, men mest beror det på tidsbrist hos de som är inblandade. Samma sak gäller vårt community, tiden vill inte riktigt räcka till för ögonblicket. Förhoppningsvis kommer allt igång under februari, men jag vågar inte lova några datum då det skall vara klart.

Även vår Tolkienförening, **Ardahíni**, kommer att börja fungera som den ska när väl allt är klart och hela sajten blir databasdriven.

Dessvärre leder den ovan nämnda tidsbristen även till att den avslutande delen av min lilla serie om ickerealistisk litteratur också får vänta på sig i ytterligare en vecka. Det tog helt enkelt längre tid än jag trodde att skapa den mall som vi ska använda för att producera Frågespalten. Dock kommer jag att få mer tid över från och med nu, då **Marcus Rönnegard**

2

kommer att hjälpa till med redigeringen av Frågespalten. Över huvud taget börjar vi bli en ganska så stor stab med människor som arbetar med detta. I dagsläget är vi inte mindre än 14 personer som tillsammans lägger ner mer närmare 40 timmar i veckan på att producera den här tidningen.

Förhoppningsvis är allt som det ska nästa vecka. Till dess, sätt dvd:n på stillbild och räkna antalet orcher i Helms klyfta.

Johan Sandberg
Redaktör Tolkiens Arda -- Frågespalten

----- Kommentarer -----

Här finns de insändare som kommenterar snarare än ställer frågor, i synnerhet de som inte passar in under någon annan kategori.

1. Fråga:

Tjena!

Jag undrar en liten sak, hmm, känns som detta kommer att låta dumt... Den där artikeln av O(!)ke Å(!)hlmarks?!? Är den på riktigt eller en liten ploggrej? Den låter ju verkligen lite för mycket, men jag vet ej, man har ju läst konstigare saker än att Ohlmarks skulle ha skrivit så...

Tack på förhand,

Inte-fattaren-av-skämtet

Svar: Jodå, det är ett skämt. Fast **Ohlmarks** egen bok *Tolkien och den svarta magin* är bitvis skriven i samma stil.

Martin Andersson

2. Fråga:

Finns det någon sida här på Tolkiens Arda med så kallad "fan-art"? Om inte så tycker jag att ni skulle kunna göra en sådan sida där Tolkienfans som gillar att rita/måla kan skicka in sina Ringen-inspirerade bilder. Jag tror säkert intresset skulle vara stort.

Ollie

Svar: Hej **Ollie**! Än så länge har vi ingen sådan sida, men det kommer att dyka upp en på Alster inom någon månad. Vi känner till att det finns ett intresse för detta. Jag vill dock passa på att påpeka att det redan nu står den som vill fritt att skicka in sina bilder till alster@tolkiensarda.se - - allt läggs upp med tiden! Innan avdelningen kommit upp så kan jag hänvisa till avdelningen Tolkienkonst (<http://www.tolkiensarda.se/forum/viewforum.php?f=6>) i Diskussionsforumet.

Gustav Dahlander

3. Fråga:

Jaså Gustav var med i SVT? Fan att man missa det. Vad pratade ni om? Översättningen skulle jag högst tro på. Första gången i tv, eller?

Svar: Jopp, jag och nyöversättarna var med i SVT *Morgon*. Det var första gången jag satt i en tv-soffa. Du kan läsa en rapport i Senaste nytt från Arda, "Översättarna talade ut i SVT *Morgon*".

Gustav Dahlander

▲ [Tillbaka till insändarregistret](#)

Översättningar

Denna kategori behandlar frågor kring de olika översättningar som gjorts av Tolkiens verk. Tonvikten ligger givetvis oftast på Erik Anderssons nyöversättning av *Härskarringen*. Tolkiens Arda-expert inom detta område är **Daniel Möller**.

4. Fråga:

Ni skrev på flera ställen i det senaste numret av Frågespalten att Bagger inte fungerar i en ny översättning och det är därför det ska heta Secker. Jag läste en artikel på DN:s hemsida där Erik Andersson förklarar att han har ångrat sig och gått tillbaka till Bagger.

Vad är korrekt? Det ni säger eller det DN säger?

Så här står det i DN:

"På kvällen får jag ett e-brev från Catharina Grünbaum, DN:s språkexpert, som också har läst intervjun i Vi. Hon påpekar att det engelska bag är ett lån från fornnordiskans boggr eller baggi som betyder säck, påse, bylte, börda. Det är också därifrån vi har fått vårt "bagge" (för att han är ägare till en pung, eller för att han är tjock och bylsig), liksom fransmännen sitt bagage. Så varför ändra på Bagger?"

1 oktober 2003. Jag har inte varit så lyckosam med mina exempel i den här dagboken. Längre och väl argumenterade jag för att Tuckborough skulle heta Ösborg. Nu är det ändrat till Tybbelborg. Rivendell kunde inte bli något annat än Kleva dæld, skrev jag. Nu har det, med benäget bistånd från Tolkienkännaren Anders Stenström, blivit Klåvedal. Och Secker... ja, det tycks få förbli Bagger."

Här är hela artikeln: www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=1058&a=192981

En annan fråga, jag håller på och läser om boken *Unfinished Tales*, och där pratar dom om bilder man kan hitta i boken *Pictures of JRR Tolkien* men denna bok är omöjlig att hitta... Finns den fortfarande fast kanske under ett annat namn?

Edde

Svar: Hej Edde!

Vad jag förstår så har **Erik Andersson** hunnit ändra sig igen sedan artikeln i DN och valt att fortsätta på "säck"-spåret. Vad det sedan blir i slutändan får vi veta i höst.

Angående boken: gå in på www.bokfynd.nu och sök; där hittade jag ett par länkar (jag har dock inte kollat deras aktualitet).

Daniel Möller

4

Det är riktigt att Erik valt Secker igen efter att *DN*-artikeln publicerades. Ingenting är givetvis spikat än, men Bagger ligger inte bra till.

Mycket av materialet i *Pictures of JRR Tolkien* finns, ofta till och med i bättre tappning, i *JRR Tolkien – Artist & Illustrator* som kan köpas i SF-Bokhandeln på <http://www.sfbok.se/asp/artikel.asp?VolumID=33064>

Gustav Dahlander

5. Fråga:

Hejsan återigen!

Jag har läst mycket på sidan angående nyöversättningen av *LOTR* och det är mycket intressant, men jag kan väl inte påstå att jag är så speciellt insatt i det. Det diskuteras hela tiden om hur fel alla översättningar är och att de egentligen borde vara på andra sätt, och visst, jag håller helt med på att själva berättelsen ska överensstämma med originalet, annars vore det ju konstigt. Men namn, ska de översättas egentligen?

Vattnadal som det varit mycket prat om är ju i *Bilbo* inte ens översatt, är inte det bäst? Jag är förmodligen den enda som tycker att namn på personer och platser inte ska översättas men jag står för det, varför ska man egentligen göra det? Vore det inte bättre att ha kvar de riktiga namnen, för namn ska ju egentligen inte översättas från språk till språk. (Jag är även en sådan som hänger upp mej på svensköversatta filmtitlar.) De engelska namnen är ju dessutom mycket läckrare än de svenska, "Klåvendal" eller vad det nu stod, det låter ju som "klåpare" nästan, inte alls speciellt häftigt. Nej, jag förespråkar ingen översättning av namn över huvud taget, gör man det så får man ju känslan av att det skulle utspela sig i Lappland ju, för det är ju sådana namn det blir i så fall.

Kim

P. S.

En jäkla bra sida åtminstone.

D. S.

Svar: Hej Kim!

Rent generellt kan jag hålla med dig om att namn på platser och personer i skönlitteratur inte bör översättas -- det vore exempelvis lite lustigt att läsa en bok som i original exempelvis handlar om Andrew Carpenter i London, men i svensk språkdräkt kretsar kring Anders Snickars i Lund.

Skillnaden mellan Tolkien och "vanlig" skönlitteratur är dock att medan London är en verklig stad, som verkligen heter London, är Tolkiens Rivendell ett påhittat namn, på en påhittad ort. Vad man dessutom bör veta är att det engelska Rivendell är en (fingerad) översättning av det genuint väströna Karningul!

Detta kanske tarvar sin förklaring: Tolkien insåg att sannolikheten att någon hade talat engelska under den mytiska förhistoria han skapade var obefintligt, och kom då på det genialiska draget att låtsas som om det som i Tolkiens original representerades av engelska egentligen var en översättning av ett långt äldre språk (på engelska westron = väströna), som dött ut. Sålunda talade egentligen inte Frodo Baggins engelska, utan väströna. Inte nog med det: Frodo hette egentligen inte Frodo Baggins utan Maura Labingi, vilket Tolkien alltså "översatte" till engelska, allt för att upprätthålla illusionen.

En annan viktig anledning till att översätta de engelska namnet till svenska är en följd av ovanstående resonemang. Tolkien skildrade ju berättelsen ur hobernas ögon, och meningen är ju att läsaren främst ska identifiera sig med dessa. Tolkien skriver ju att detta är anledningen till att han översatt exempelvis det genuint väströna Karningul till Rivendell: för att det ska uppfattas av den engelske läsaren som Karningul uppfattades av hobbitarna. Om man på svenska behåller de engelska termerna skapar man en distansering till nomenklaturen som går stick i stäv med hela Tolkiens upplägg. Av den anledningen ansåg också Tolkien att det inte bara var okej utan även nödvändigt att översätta alla engelska namn till översättningens målspråk.

Om de svenska namnen sedan inte blir lika "häftiga" som de engelska låter jag vara osagt. Tolkien konstruerade i alla fall inte sina namn av den anledningen, utan för att de skulle ha en meningsfull betydelse. Därför bör de också översättas.

Daniel Möller

6. Fråga:

Hej!

Hur kommer "Middle-earth" att översättas i nyöversättningen av *The Lord of the Rings*?

Jag har sett att detta har diskuterats kort på ert diskussionsforum och det verkar finnas anhängare av att låta "Middle-earth" stå oöversatt. Själv tycker jag att "Midgård" är en bra översättning och denna åsikt bygger bl. a. på att det brukar sägas att en mycket viktig och tidig källa till inspiration för JRR Tolkien i skapandet av sin sagovärld var att han i ungdomen läste stroferna

*eala earendel engla beorthast
ofer middangaerd monnum sende*

ur den fornengelska dikten *Christ*. I översättning till modern engelska blir det

*Hail Earendel, brightest of angels
above the middle-earth sent unto men*

(online.northumbria.ac.uk/faculties/art/humanities/cns/m-tolkien.html)

Notera att "Middle-earth" alltså kommer från det fornengelska "middangeard", vilket för mig ligger mycket nära "Midgård" och dess fornisländska form (se t. ex. Nationalencyklopedin). Därmed anser jag att saken är glasklar, Ohlmarks träffade rätt när han översatte "middle-earth" med "Midgård" och jag hoppas att det förblir så i den efterlängta nyöversättningen. Vad tyckte JRR Tolkien själv? Med sin kunskap om det fornnordiska och isländska borde han ha haft en klar åsikt om huruvida "Midgård" var rätt eller fel.

Mvh,

Martin Gustavsson

Svar: Hej Martin!

Jag håller absolut med dig: Midgård är den självklara översättningen av Middle-earth, och det var ett av mina tidiga frågetecken kring **Erik Andersson**, att han missat detta. Vad jag förstår har han väl dock "tagit sitt förnuft till fånga" ...

Nummer 2 2003

Lördagen den 17 januari

Tolkien själv ansåg detsamma; i sin guide till översättare (skriven efter att de svenska och holländska översättningarna kommit ut) skriver han som följer:

"Middle-earth. Not a special land, or world, or 'planet', as is too often supposed, though it is made plain in the prologue, text, and appendices that the story takes place on this earth and under skies in general the same as now visible. The sense is 'the inhabited lands of (Elves and) Men', envisaged as lying between the Western Sea and that of the Far East (only known in the West by rumour). Middle-earth is a modern alteration of medieval middel-erde from Old English middan-geard (see Isengard). The Dutch and Swedish versions correctly used the old mythological name assimilated to the modern languages: Dutch Midden-aarde, Swedish Midgård."

Daniel Möller

[▲ Tillbaka till insändarregistret](#)

Filmerna

Frågorna inom denna avdelning behandlar huvudsakligen Peter Jacksons nya filmatisering av *Härskarringen*. Tolkiens Ardas expert inom detta område är **Robert Östberg**.

7. Fråga:

Hej!

Som svar på fråga 13 i senaste Frågespalten där Janne undrar varför de svenska varianterna av de utökade filmversionerna är något längre än de amerikanska: Det beror på att vi har olika tv-standarder i Europa och USA. I USA har man systemet NTSC, där tv-bilden uppdateras 60 gånger per sekund. Här i Sverige har vi systemet PAL, där tv-bilden uppdateras 50 gånger per sekund. Det finns fler skillnader, men dessa är inte relevanta här. Film på tv, dvd och vhs anpassas till dessa system för att undvika felaktigheter i bilden. Amerikanska dvd-filmer har vanligtvis en bildfrekvens på 30 bildrutor per sekund, eftersom det är jämnt delbart med 60, så att varje bild syns till tv:ns egna bilduppdatering. I Sverige spelas helt enkelt filmen upp något långsammare, nämligen med 25 bildrutor per sekund, för att passa in i PAL-systemet. Därav den lilla tidsskillnaden.

Olof

Svar: Vi tackar för denna upplysning! Skönt att vi har en kunnig läsekrets.

Johan Sandberg

8. Fråga:

I fråga nummer 13 (TA 1 2004) frågar Janne varför svenska versionen är en minut längre än den amerikanska. Först av allt vill jag klargöra att jag inte kan den tekniska formuleringen men jag ska förklara vad som händer.

Amerikanerna och européerna (svenskarna) använder sig av olika tekniker/projektorer och därför snurrar filmerna olika fort. D. v. s. att om man tar samma filmrulle och spelar upp den i Amerika respektive Sverige kommer det att ta olika lång tid att spela upp den. Ofta blir den europeiska versionen någon minut längre. Filmen är alltså inte omklippad eller

7

Nummer 2 2003

Lördagen den 17 januari

redigerad på något sätt utan "problemet" ligger i uppvisningstekniken (projektorn, videobandspelaren, dvd-spelaren o. s. v.). Nu svär jag inte på att det är så här i detta fall men ofta är det så.

Mvh,

Jörgen Karlsson

Svar: Hej Jörgen! Jag bugar och bockar mig djupt! Tack så mycket för hjälpen med denna fråga, jag hade inte kunnat klura ut det om jag så blev elftiätt år gammal!

Robert Östberg

[▲Tillbaka till insändarregistret](#)

----- Böcker & produkter -----

Under denna rubrik återfinns de insändare som i första hand koncentrerar sig på de fysiska produkterna -- böckerna, prylarna, dramatiseringarna (ej filmer, se ovan) ...

9. Fråga:

Hej!

Angående fråga 18 i Frågespalten nummer 1 2004. Du skrev att engelska utgåvor av *Härskarringen* från 1995 och senare är acceptabla textmässigt sett.

Vari består de textuella skillnaderna gentemot de som är utgivna före 1995? Har du något konkret exempel? Blev lite orolig att min Harper Collins-utgåva från 1994 är belamrad med fel ...

Med hälsningar,

Glaurung

Svar: Hejsan! Kanhända uttryckte jag mig lite väl kraftigt i förra numret – med tanke på att de flesta sitter med vår svenska översättning hemma så är alla engelska utgåvor mycket acceptabla. Saken är bara den att man konstant uppdaterar texterna så att tryckfel försvinner och misstag rättas till. Någonstans i början av 90-talet så lyckades man till exempel sjabbla bort en av raderna när Gandalf citerar ringinskriptionen på engelska för Frodo, och den har jag fortfarande inte sett tillbaka. Men på det hela taget så rör det sig bara om smådetaljer som rättats till, så alla engelska utgåvor från efter 1966 (då verket reviderades omfattande) är i princip helt adekvata. Ett sätt att ta reda på om man har en textuellt bra utgåva av *LOTR* är att titta på slakten Brandybucks stamträd i "The Appendices": Tolkien lade till Merrys fru Estella ganska sent och enbart i den amerikanska utgåvan, och först på senare år har detta tillägg letat sig in även i de brittiska utgåvorna.

Gustav Dahlander

[▲Tillbaka till insändarregistret](#)

----- Folk -----

Här återfinns i första hand kunskap om Ardas olika folkslag, och allt som hör därtill.

8

I samarbete med SF-Bokhandeln

10. Fråga:

Tjulla!

Hmm, jag blev lite konfunderad innan när jag läste er Frågespalt (nr 1, 2004). I en fråga frågades det om vad egentligen vättar var för något. Svaret var att det var ett annat ord för orcher. Jag vet inte, men jag har fått för mig att vättar något mindre än orcher. Om man ser i filmen när dem är i Moria så säger Aragorn tror jag att det är goblin-arrows ... Och de där figurerna ser lite mindre och ettrigare ut än orcher ... Det ser tom ut som om dem har hår ... Jag är faktiskt inte alls säker ifall jag har rätt eller fel ... Men i alla fall, jag har lärt mig att vättar är av en mindre sort än orcher i alla fall. Jag är inte alls säker på Moria-grejen, ja Durin slogs ju i alla fall mot orcher...

m[etal]ister

Svar: Till att börja med: man kan inte använda filmen som argument för hur Tolkien tänkte sig något -- det är **Jacksons** film, inte Tolkiens.

Tolkien använde i *Bilbo* beteckningen "goblins" (vättar) för de varelser som Bilbo och dvärgarna stöter på i Dimmiga bergen. Vid femhärarsslaget säger Gandalf:

"Bolg nalkas [...] o Dain, han vars fader du dräpte i Moria!"

Denne fader är Azog, som enligt appendixen utan minsta tvekan är en orch (troligen en uruk). Att Tolkien i *Bilbo* använde "goblin" och i *Härskarringen* och *Silmarillion* använde "orcher" beror på att ingen engelsman skulle förstå vad en "orc" är, medan "goblin" är ett vedertaget begrepp i engelsk folklore. Detta ledde (som synes) till problem när Tolkien skrev *Härskarringen* och delvis fick skriva om *Bilbo* för att den skulle kunna införlivas i Midgårds historia som Tolkien börjat skriva i *Silmarillion*. Detta är den "utommidgårdiska" förklaringen till förhållandet mellan orcher och vättar.

En "inommidgårdisk" förklaring kan vara att "vättar" är det ord som hoberna använder om orcherna, eller att ordet specifikt används som en beteckning på orcherna i Dimmiga bergen, men det sistnämnda tror jag inte Tolkien ger något belegg för. Det är viktigt att komma ihåg att det trots Tolkiens arbete med att införliva *Bilbo* i Midgård fortfarande finns en mängd detaljer som inte är överrensstämmande med *Härskarringen*, och dessa får man helt enkelt leva med. Men vilken förklaring man än väljer så kvarstår ett odiskutabelt faktum: vättarna i *Bilbo* är orcher.

Robert Östberg

Vad den "inommidgårdiska" förklaringen beträffar så är den att "orc" är namnet på den genuina, oöversatta, väströnan. Se fråga 7 i faq:en.

Gustav Dahlander

[▲ Tillbaka till insändarregistret](#)

----- Personer -----

Det tongivande inom denna avdelning är material relaterat till de olika fiktiva personer som figurerar i Tolkiens berättelser.

11. Fråga:

A. Angående Arwen och Aragorn. Arwen gav upp sin odödlighet för att gifta sig med Aragorn, var hon tvungen att göra det eller gjorde hon det mer för att det skulle göras?

B. Efter Aragorns död lägger hon sig på någon kulle i Lothlórien och dör. Kunde hon inte efter Aragorns död kunna segla iväg över havet (hon hade gett upp sin odödlighet men Frodo, Bilbo och Sam var inte direkt odödliga de heller)?

C. Sedan en fråga som inte direkt hör till *LOTR*, går hela eller en bit av Thereme att översätta från t. ex. alviska till svenska? Har hittat en del ord på quenya men inget som "hänger ihop".

Och det sista, det här är utan tvekan den bästa Tolkiensida jag varit inne på. Kommer det snart fler översättningar av "De hemliga dagböckerna"? Jag har läst alla på engelska men det är alltid kul att läsa dem på svenska med.

Thereme

Svar: Hej! Tack så mycket för berömmet!

A. Hon gav upp sin odödlighet för att leva sitt liv med Aragorn, och sedan kunna följa honom efter döden. Alver och människor kommer ju annars inte till samma ställe när de dör!

Emil Johansson

I *LOTR*:s appendix säger Aragorn till Arwen på sin dödsbädd:

"The uttermost choice is before you: to repent and go to the Havens and bear away into the West the memory of our days together that shall there be evergreen but never more than memory; or else to abide the Doom of Men."

Men hon svarar:

"Nay, dear lord' [...], 'that choice is long over. There is now no ship that would bear me hence, and I must indeed abide the Doom of Men, whether I will or I nill: the loss and the silence."

Skepp fanns det, för Legolas åkte med ett strax efter Aragorns död. Arwen hade med andra ord inget val, hon hade redan valt.

Gustav Dahlander

B. Arwen hade av sagt sig sin rätt att resa till Aman och gett den till Frodo, och kunde därför inte åka över. Se även A.

Emil Johansson

C. Jag hittar heller inget, men jag är å andra sidan ingen språkexpert. Kanske att någon av våra "Björnar" vet mer om detta!

Angående de hemliga dagböckerna så finns det mycket riktigt fler. De kommer att publiceras i Magasinet allt eftersom under våren.

Johan Sandberg

12. Fråga:

Hejsan svejsan!

Jag är mycket förbryllad nu eller så har jag bara missat något väldigt grovt. Det är så att jag satt och läste lite i *Sagan om Ringen* (första boken, för de som inte lärt sig att verket heter *Härskarringen*) och kommer fram till sidan 87 (i Norstedts senaste utgåva) och läser där "Elrond halvvalvens boningar".

Efter att jag har suttit i cirka en kvart och sett ut som ett frågetecken återkommer jag till verkligheten och börjar fundera på vad jag just läst. "Halvalv"? Vadå? Är inte han överalven himself? Är jag helt bakom flötet? Skulle gärna vilja ha svar, för är jag det hade jag tänkt att hoppa av skolan, lika bra det.

Tack på förhand!!!

Kim

Svar: Hej **Kim**! Elronds far var Eärendil (som rent tekniskt sett också var halvvalv med fadern människan Tuor och modern Idril, Turgons dotter) och hans mor var alven Elwing (som också hade edain-blod i sig, då hon var Berens sondotter). Valar gav till Eärendil och Elwing och deras ättlingar valmöjligheten att välja om de ville tillhöra alvsläktet eller människosläktet, och detta val påverkas inte av vad föräldrarna har valt.

Här måste man direkt göra klart att det inte går att tillämpa modern ärftlighetslära här: Eärendil valde att tillhöra alvsläktet, och likaså gjorde Elrond (brodern Elros valde att tillhöra edain och blev Númenors första kung) men trots detta kallas alltså Elrond för "halvalven". Jag tolkar det mer som en titel som åsyftar och ärar hans edain-blod, för när Elrond gjorde valet att tillhöra alverna så räknas han helt och hållet dit och delar eldars alla egenskaper. Blanda alltså inte ihop detta med "rollspels-halvalver" som blir ett mellanting mellan alv och människa. Elrond är en av de visaste av alverna i Midgård, men han tillhör inte alvernas kungalinje, som avslutades med Gil-galad som blev noldors siste drott. Den av högst rang under tredje åldern torde vara Galadriel då hon är barnbarn till Finwë själv, Noldors förste konung.

Robert Östberg

I *LOTR* i kapitlet "The Steward and the King" står följande om Elrond:

"... last came Master Elrond, mighty among Elves and Men ..."

Detta, om inte annat, tolkar jag som att han trots allt är att räkna som en halvvalv snarare än en alv. Hans liv är oändligt som en alvs, men i allt annat väsentligt så skulle jag tro att han äger egenskaper även från människosläktet. Hans öron lär inte ha blivit spetsigare bara för att han valde alvernas livsspann, hans mörkersyn bör inte ha förbättrats, och så vidare. Se bara beskrivningen av honom i *LOTR*:s "Many Meetings":

"The face of Elrond was ageless, neither old nor young, though in it was written the memory of many things both glad and sorrowful. His hair was dark as the shadows of twilight, and upon it was set a circlet of silver; his eyes were grey as a clear evening, and in them was a light like

Nummer 2 2003

Lördagen den 17 januari

the light of stars. Venerable he seemed as a king crowned with many winters, and yet hale as a tried warrior in the fulness of his strength. He was the Lord of Rivendell and mighty among both Elves and Men."

Min uppfattning är att alverna i regel beskrivs som än mer tidlösa, än fagrare. "Venerable he seemed as a king crowned with many winters" ger ett intryck av att han ärvt vissa utseendemässiga drag från sin människosida av släkten, en renblodig alv skulle inte vara så fårad. Min tolkning är således att Elrond är en halvvalv som valt alvernas öde, och inte en alv som en gång i tiden fötts som halvvalv.

Gustav Dahlander

13. Fråga:

Aiya!

Det här är en sak jag tänkt på länge. Hur ser Fëanor, Gil-galad, Finwë och Eärendil ut. Jag tycker att Tolkiens böcker är för lite illustrerade. Men ni kanske kan länka mig till en sida där man kan se hur alla ser ut?

Tack, på förhand.

Namárië!

Tar-Minyatur

Svar: Aiya **Tar!** Eftersom *Silmarillion* berättas som den gör – som en historiebok eller mytologi snarare än en vanlig berättelse – så råder det viss brist på utseendebeskrivningar. Jag kan på rak arm bara säga att alla du räknar upp var mörkhåriga, mer är svårt att säga. Studerar du de stycken där de omtalas går det möjligen att utrona en smula mer, men det finns som sagt inte mycket. Det låter dock som att du skulle kunna nöja dig med andra konstnärers tolkningar av karaktärernas utseende, och då finns det desto större hopp. Ett exempel på en bra sajt är www.torania.de/luthien, där finns illustrationer från *Silmarillion* sorterade kapitel för kapitel. Se också länkarna på den webbplatsen.

Gustav Dahlander

[▲Tillbaka till insändarregistret](#)

----- Geografi & platser -----

Frågor som sätter ämnen som geografi och platser i första rummet hamnar under denna rubrik. Tolkiens Ardas expert inom detta område är **Gustav Dahlander**.

14. Fråga:

Det här med att Tolkiens värld inte bara bestod av Midgård var en nyhet för mig!

A. Ville Sauron ta över hela Arda, eller bara Midgård? För i både böckerna och filmerna fick jag intrycket av att han bara ville ta över Midgård och när det var han som härskade, så härskade han bara över Midgård. Var det så?

B. Var är det alverna och Frodo m fl åker i slutet av *SOKA*? Är det till någon annan "världsdel" i Arda? Kan inte människorna åka dit?

12

I samarbete med SF-Bokhandeln

Nummer 2 2003

Lördagen den 17 januari

C. Finns det andra arter och raser i de andra världsdelen i Arda som inte finns i Midgård?

D. Finns det någon annan "Sauron-typ" i någon av de andra världsdelen?

Ollie

Svar: A. Det är väl aldrig helt tydligt. Folket i Midgård tycks inte ha varit närmare bekanta med andra världsdelen. Självt tror jag att Sauron inte skulle ha haft något emot att ta över hela planeten.

B. Frodo och kompani ger sig iväg till Aman, eller närmare bestämt ön Tol Eressëa utanför Amans kust. Aman låg en gång i tiden i Arda, men vid Númenors undergång flyttade Ilúvatar ut det utanför "världens kretsar", till ett annat existensplan. Bara alverna kunde segla i en rak linje västerut till Aman -- för dem låg det kvar där det alltid hade legat. Ett människoskepp som seglade västerut skulle bara segla planeten runt tills det stötte på land. Se *Silmarillion* för mer om detta.

C. Troligen inte, men Tolkien beskrev inte de andra världsdelen. I Aman (som tekniskt sett inte ligger i Arda längre) fanns både valar och maiar, vilka båda två var ett slags änglavarer. Gandalf var en maia.

D. Vet ej. Troligen inte.

Martin Andersson

[▲Tillbaka till insändarregistret](#)

----- Maktens ringar -----

Ringarna -- De tre, De sju, De nio och Den enda -- utgör ett centralt tema i Tolkiens berättelser. Frågor som i första hand behandlar dessa besvaras här.

15. Fråga:

Bar Sam Gamgi Ringen eller är det bara jag som har fått för mig det? Bar han inte den efter det han tror att Honmonstret har dödat Frodo?

Lhunheniel

Svar: Precis som du säger att han tar Ringen efter att han tror Frodo död. Han använder den när han hör orcherna nära sig fast han använder den inte inne i Cirith Ungol.

Mattias Richter
Redaktionen

[▲Tillbaka till insändarregistret](#)

Språk

Här besvaras frågor som framför andra ämnen berör språk, i första hand Tolkiens fiktiva sådana. Tolkiens Ardas experter inom detta område är **Magnus Åberg** (dvärgarnas tungomål) och **Björn Fromén** (övriga språk). Björn Fromén assisteras av **Björn Axén** när det gäller quenya.

16. Fråga:

Hur säger man på quenya: Du är vacker som soluppgången efter en mörk natt.

Isil

Svar: Aiya Isil!

Det låter verkligen som en äkta alvisk mening!

På quenya blir det förslagsvis **Vanima nálye ve ambaron et mórello* (ordagrant 'fager är du som soluppgång ur nattmörker')

Björn Fromén

17. Fråga:

Hej Björn.

Jag heter Agnes och hoppas du kan hjälpa mej med en sak. Jag försöker översätta mitt namn till quenya. På [Quenya Lapseparma](#) som ni har länkat till på er hemsida står det att Agnes betyder ren, vilket är korrekt till viss del. Men Agnes betyder först och främst lamm och kysk (latinska "agnus" = lamm och grekiska "hagnos" = kysk).

Jag hoppas på att du kan tala om för mej vad lamm och kysk heter på quenya, för jag har letat mej sjuk överallt... det ser ut att vara två av de ord som vi vanliga dödliga ej ska få lägga beslag på.

Tack på förhand.

Agnes

Svar: Hej Agnes!

De tidigaste anteckningar som Tolkien gjorde om quenya (cirka 1915-1920) innehåller ett utförligt lexikon där ett ord för "lamm" finns med: *eule*. Men i fortsättningen tröttnade han ju aldrig på att vidareutveckla och finslipa sina språk, så åtskilligt som står i detta lexikon blev under årens lopp ändrat eller förkastat. Eftersom *eule* såvitt bekant inte förekommer i någon senare text, kan vi därför inte avgöra om "lamm" fick fortsätta att heta så på quenya. Å andra sidan finns det inget som direkt talar emot att det bibehölls.

Om man tolkar namnet Agnes som "hon med lammet" bör också det autentiska *Emerwen*, quenya för "fåraherdinna", kunna fungera som ungefärlig motsvarighet. (Så kallades i sin ungdom en prinsessa av Elros ätt, sedermera under namnet Tar-Ancalime regerande drottning av Númenor.)

Något specifikt ord för "kysk" kan jag tyvärr inte stå till tjänst med. Det närmaste man kan komma i den autentiska vokabulären är faktiskt *poica*, "ren", som Lapseparma ju också föreslår. (Men **Poice* som flicknamn låter förstås lite lustigt i svenska öron.) I det här sammanhanget kunde väl också "jungfrulig" vara en användbar synonym; det heter på quenya förmodligen **vénea* eller **venessea*.

Björn Fromén

18. Fråga:

Jag har en fråga angående mitt alviska namn. Enligt en sida (kommer ej ihåg vilken) så blir mitt namn (Susanne) Imbeelin på alviska. Jag undrar om det stämmer? Och i så fall vad betyder det?

Tack för världens bästa sida.
Susanne

Svar: Hej Susanne, tack för berömmet!
Nej, det kan inte stämma, i alla fall inte för något av de alviska språk som Tolkien skapade. Namnet Susanne härstammar från ett hebreiskt ord för "lilja", och det enda alviska ord för "lilja" som är känt från Arda är quenyan *indil*.

Björn Fromén

19. Fråga:

Jag hakade upp mig på Finarfin då jag läste *Silmarillion*. Jag tycker namnet låter så fånigt, att jag vill ha det översatt för att få någon slags betydelse att hänga upp det på. *Fin* betyder väl hår? "Håriga håret" då kanske?

Vendela

Svar: Hej Vendela!
Det finns en alvisk stam *fin(d)*- som betyder "hår" och bl. a. ingår i Glorfindel, "Gyllenhår". I namnen Finwë, Finarfin, Fingolfin och Curufin har dock elementet *fin*- annat ursprung. Enligt det språkhistoriska lexikonet "The Etymologies" i *HOME 5* går det tillbaka på en rot med betydelsen "flinkhet, skicklighet". På äldre dagar ifrågasatte visserligen Tolkien denna uppgift: i den mycket sent tillkomna texten "The Shibboleth of Fëanor" (*HOME 12*) skriver han att det är högst osäkert om *fin*- i Finwë hade någon specifik innebörd. Men ännu 1966 när den reviderade upplagan av *LOTR* gavs ut verkar han ha utgått ifrån att alviskan vid sidan av *fin(d)*-, "hår", hade en separat stam *fin*- med betydelsen "skicklig".

Vad Finarfin anbelangar är det en gråalvisk nedkortning av det högalviska Finwë Arafinwe, "Finwë[, kallad] Finwë den ädelborne". Upprepningen av *fin*- har sin förklaring i att noldopatriarken Finwës tre söner dels alla bar samma namn som fadern, dels också för åtskillnadens skull hade var sitt tilläggsnamn på *-finwë* (Curufinwë "Finwë den sluge", Fëanor; Nolefinwë "Finwë den vise", Fingolfin; Arafinwë "Finwe den ädelborne", Finarfin).

Björn Fromén

20. Fråga:

Hej!

Jag skulle vilja ha mitt namn Caroline = Mirime (alviska) i bokstäver (tecken) till min kommande tatuering. Var kan jag hitta alfabetet a, b, c osv på alviska?

Tack på förhand,

Caroline

Svar: Hej Caroline, se svaret på fråga 4 i vår språk-faq på tolkiensarda.se/new/sprakfaq.htm.

Björn Fromén

[▲Tillbaka till insändarregistret](#)

----- Handlingen i böckerna -----

Insändare som framför allt funderar kring den direkta handlingen i Tolkiens böcker, hamnar under denna rubrik. Tolkiens Ardas expert på ämnet är **Martin Andersson** (*Bilbo och Härskarringen*) och **Johan Sandberg** (*Silmarillion*).

21. Fråga:

Hej, hej!

Nu har jag en fråga igen. Det står i första boken, när följet befinner sig vid vadstället, att de svarta ryttarna slänger sina kappor och att de var klädda i vitt och grått och att de bar hjälmar på huvudena, men hade de egentligen någon synlig kropp under dessa mantlar? Jag tänker på att Frodo vid Väderklint ser dem på det sättet när han tagit på sig Ringen, men vid vadstället har han väl inte gjort det. Sedan står det också att svärdet "åter blixtrade rött som eld", men det gjorde det ju också när han hade på sig Ringen, kunde alltså Aragorn och de andra se att hans svärd blixtrade och se hur ringvålnaderna såg ut under sina kappor?

Hoppas ni förstår frågan.

Kim

Svar: Hej! Nej, det var bara Frodo som kunde se hur ringvålnaderna såg ut under sina kappor. Han hade ju blivit stucken av Häxmästarens dolk, och var på väg att själv bli en slags vålnad, därför kunde han se hur de såg ut. För Aragorn och de andra var de osynliga. Vad gäller svärdet är jag lite mer osäker. I *LOTR* vid Väderklint, sida 258 står det: "...he drew his own sword, and it seemed to him that it flickered red, as if it was a firebrand." Och i närheten av vadstället sida 280 står det:

"His hand left the bridle and gripped the hilt of his sword, and with a red flash he drew it."

I Ohlmarks svenska översättning:

"Hans hand släppte tyglarna och grep om svärdsfästet, och han drog sin klinga, vilken åter blixtrade rött som eld."

Det andra citatet är ju lite felaktigt översatt till svenska, som du ser. Det skulle ju också kunna syfta på att det blev en gnista när Frodo drog svärdet. Det första citatet, säger ju tydligt att Frodo tyckte sig se att det var rött. Men han hade ju Ringen på sig då, och det kan mycket väl **16**

vara anledningen till att han tyckte det såg ut så. Också Häxmästarens dolk såg ju ut att skina svagt, för Frodo, innan han blev stucken. Så här står det om svärderna från Kummekåsarna i LOTR sida 180:

"For each of the hobbits he chose a dagger, long, leafshaped, and keen, of marvellous workmanship, damasked with serpent-forms in red and gold. They gleamed as he drew them from their black sheaths, wrought of some strange metal, light and strong, and set with many fiery stones. Whether by some virtue in these sheaths or because of the spell that lay on the mound, the blades seemed untouched by time, unruined, sharp, glittering in the sun."

Här sägs det ju att dolkarna var delvis röda, och att de glittrade i solen. Men det finns inget som säger att de skulle kunna lysa i mörker. Man kan ju tänka sig att de lyste rött när de kom i närheten av ringvålnaderna, på samma sätt som Sting lyser blått när det är i närheten av orcher. Dolkarna var ju smidda för att användas i kriget mot Angmars rike. Härskaren av Angmar var ju som bekant Häxmästaren. Personligen tror jag dock att det bara var Frodo som tyckte att det lyste rött, när han hade ringen på sig.

Emil Johansson

22. Fråga:

Varför inte låta Ringen flyga med örnarna direkt till Mordor redan i början av första boken?

Örnarna tycks ju flyga relativt obehindrat över hela Midgård, tänk om man satte Frodo på en örn och så var sagan slut. Kan Ringen inte flyga? Eller tänkte ingen på det? Jag undrar varje gång jag läser böckerna! Örnarna är ju uppenbart med i striden, på "vår" sida, och flyger överallt. Kan du redogöra för hur andra svarat på denna fråga, och svara själv också? Alltihop känns så onödigt och dumt, måste finnas en anledning.

Mvh,

Cris

Svar: Tjena **Cris!** En mycket bra fråga! Jag vet inte så noga vad andra svarat, men jag kan tänka mig att ett vanligt svar är: "Det hade inte blivit någon bra historia om örnarna hjälpt till."

Om det hade varit möjligt att ta hjälp av örnarna, så borde visa personer som Gandalf och Elrond ha kommit på idén. Men jag tror inte det hade blivit så lyckat att ta hjälp av dem. För om de kom flygande in i Mordor skulle de säkerligen ha blivit upptäckta och då skulle Sauron bara ha skickat nazgûlerna på dem, och sen vore det hela över. Detta tycker jag är anledning nog för att inte skicka Ringen med örnarna. För övrigt skulle Ringen ha kunnat fresta den örn som bar den, så att örnen tagit den för sig själv. Örnarna lär knappast varit lika motståndskraftiga mot Ringen som hoberna.

Emil Johansson

Ytterligare en mycket viktig aspekt är att örnarna knappast är Midgårds folk att befalla. Örnarna är Manwës. Och Ringen var Midgårds problem, inte ett problem för Aman. Örnarna hjälper Gandalf, som är en maia, för att inte hans uppdrag ska förfelas. I övrigt griper de endast in efter det att Ringen är förstörd, för att "städa" upp. Emil tar upp en intressant tanke, som jag inte har tänkt på innan. Tänk om örnarna också kunde utsättas för frestelsen att ta Saurons ring?

Johan Sandberg

23. Fråga:

Hej, jag har några frågor som jag gärna skulle vilja ha besvarade:

A. Det står i *Ringens värld* att Sam lämnar Midgård för att bege sig till Aman ett antal år efter Frodo lämnat Midgård. Åkte han då med i ett alviskt skepp? Vad jag har förstått så är det bara alvernas magiska skepp som kan komma till Aman, eftersom den kontinenten inte längre är en del av Arda. Och hur kommer det sig att Sam får komma till Aman?

B. I *Ringens värld* kan man också läsa att efter Aragorns död så bygger Legolas ett skepp och seglar iväg till Aman, med sig har han även Gimli. Är skeppet han bygger ett sådant speciellt skepp som kan komma till Aman eller räcker det med att det är en alv som har byggt det? Och även här undrar jag hur det kommer sig att Gimli får komma till Aman?

Slutligen vill jag bara tacka för en mycket bra och intressant sida!

Rikard

Svar: Hej! Jag får tacka i gengäld för intressanta frågor!

A. Sam lämnade Midgård vid mycket hög ålder, och han tilläts åka då även han för en kort stund varit ringbärare (i Cirith Ungol). Skeppet som Sam tog sig till Aman med är inte utpekat, men vi vet ju att Frodos inte var det sista: Celeborn sägs ju till exempel ha åkt, och kanske även Elladan och Elrohir samt en drös icke namngivna alver. Círdan var den stora skeppsmästaren, som skickligast kunde bygga de farkoster som krävdes för färden till Aman. Han längtade under mycket lång tid att själv få segla hädan dit, men såg det som sin uppgift att tillhandahålla skepp ända tills det sista åkte. Först då skulle han följa med.

B. Det är riktigt att Legolas sägs ha byggt skeppet som han och Gimli färdades med. Kanske gjorde han detta med hjälp av andra alver, kanske hade han studerat de konster som tarvades för att konstruera det. Gimli, alvvännen, fick följa med på grund av hans nåd hos Galadriel, förklarar Tolkien i ett brev. Han fick komma att räknas som en ur hennes hushåll.

Gustav Dahlander

▲ [Tillbaka till insändarregistret](#)

Nummer 2 2003

Lördagen den 17 januari

OM TOLKIENS ARDA

Tolkiens Arda är Sveriges största internetsajt om författaren JRR Tolkien och dennes fiktiva värld Arda. Grundstommen utgörs av publikationerna Tolkiens Arda -- Magasinet och Tolkiens Arda -- Frågespalten. Magasinet är en webbtidning som utkommer varannan lördag, innehållet består av artiklar, aktualiteter och mycket mer. I Frågespalten besvarar sajtens kunniga expertpanel läsarnas inskickade frågor. Sajten innehåller också bland mycket annat en kontinuerligt uppdaterad nyhetssektion, forum, fan fiction och musik.

Allt detta hittar du till från vår startsida, som finns på tolkiensarda.se.

Manusstopp för Magasinet är torsdagen innan nytt nummer klockan 18.00. Manusstopp för Frågespalten är söndag klockan 18.00. Citera oss gärna, men glöm inte att ange källan!

Du har väl sett filmen?

SAGAN OM
KONUNGENS
ÅTERKOMST
HÄRSKARINGEN